

Jarosław BANAS
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Wydział Ekonomiczny
Instytut Zarządzania
jaroslaw.banas@umcs.pl

Wojciech LUTEK
KOM-EKO RECYCLING Sp. z o.o.
wojciech.lutek@vp.pl

Adam PRZYSTUPA
KOM-EKO S.A.
adam.przystupa@gmail.com

SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADÓW KOMUNALNYCH W POLSCE

Streszczenie. W 2014 r. w Polsce zebrano ogółem 10,33 mln ton odpadów komunalnych, z czego 80% pochodziło z gospodarstw domowych. Około 20% z nich zostało zebranych selektywnie. Selektywne zbieranie odpadów komunalnych stanowi istotny element właściwego zarządzania odpadami. Daje szansę przetworzenia większej ilości odpadów i ponownego ich wykorzystania. Regulacje prawne zobowiązują gminy do tworzenia punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Równie istotna jest właściwa polityka informacyjna gmin do obywateli w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami.

Słowa kluczowe: odpady komunalne, selektywna zbiórka odpadów komunalnych, punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK), recykling

SELECTIVE MUNICIPAL WASTE COLLECTION IN POLAND

Abstract. In 2014 in Poland a total of 10.33 million tons of municipal solid waste were collected, of which 80% came from households. About 20% of municipal waste was collected separately. Selective collection of municipal waste is an important element of proper waste management. It gives a chance of processing more waste and re-use it. Legal regulations require municipalities to create points of municipal waste

selective collection. Equally important is the policy of information to citizens on the proper waste management.

Keywords: municipal solid waste, municipal solid waste selective collection, solid waste selective collection points (P.S.Z.O.K.), recycling

1. Wprowadzenie

Rozwój społeczeństw wymaga właściwej troski o środowisko. Jednym z kierunków działania jest minimalizowanie ilości nieprzetworzonych odpadów. Wymagany jest zatem jak największy odzysk odpadów nadających się do ponownego przetworzenia. Aby to umożliwić, niezbędne były odpowiednie unormowania prawne oraz zaangażowanie mieszkańców gmin w segregację odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Podstawę działań stanowiły zapisy *Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, Dz.U. 1996 nr 132, poz. 622. W 2011 r. dokonano jej nowelizacji – uchwalono *Ustawę z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* oraz niektóre inne ustawy, Dz.U. 2011 nr 152, poz. 897. Kolejna nowelizacja miała miejsce w 2014 r. – *Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw*, Dz.U. 2015 poz. 87. Określono tu zadania gmin w zakresie gospodarowania odpadami.

Równie ważne jest także właściwe edukowanie mieszkańców gmin oraz stwarzanie warunków do efektywnego gospodarowania odpadami np. poprzez tworzenie miejsc selektywnego zbierania odpadów. Umiejętnie przeprowadzona działalność informacyjna sprzyja powiększaniu wiedzy nad właściwym gromadzeniem odpadów (zarówno w domu, jak i poza nim) oraz ich późniejszego odbioru¹.

Celem pracy jest scharakteryzowanie stanu selektywnego zbierania odpadów komunalnych w Polsce oraz wskazanie na rozwiązania wspierające selektywną zbiórkę odpadów.

Przedstawiono wybrane akty prawne dotyczące odpadów komunalnych i gospodarowania nimi. Dodatkowo analizie poddano dane z Głównego Urzędu Statystycznego z lat 2004-2014 dotyczące zebranych odpadów komunalnych ze szczególnym uwzględnieniem zebranych selektywnie. Przedstawiono także zasady funkcjonowania punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK).

¹ Kozłowska B., Pietrzyk D.: Punkty selektywnej zbiórki odpadów. Przegląd Komunalny, Zeszyt Specjalny, nr 1, „Rozwiązania dla PSZOK”. Abrys Sp. z o.o., styczeń 2015, s. 4.

2. Odpady komunalne w Polsce w latach 2004-2014

Odpady komunalne wynikają z działalności człowieka i dotyczą bytowej sfery jego działalności. Precyzyjnie odpady i odpady komunalne definiuje *Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach* (Dz.U. 2013, poz. 21). W art. 3. ust. 1 pkt. 6 ustawa definiuje, że **odpady** to każda substancja lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany. W tym samym artykule (art. 3, ust. 1) w pkt. 7 ustawodawca definiuje **odpady komunalne** – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych².

2.1. Zebrane odpady komunalne

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego³ stwierdzić można, że w Polsce w 2014 r. zebrano ok. 10,33 miliona ton odpadów komunalnych. Wartość ta zawiera odpady zebrane selektywnie oraz odpady zmieszane. Analiza danych pochodzących z lat 2004-2014 pokazuje, że masa zebranych odpadów komunalnych w latach 2004-2006 i 2011-2013 była nieznacznie mniejsza niż 10 mln ton rocznie (najniższa w 2005 r., 9,35 mln ton). W latach 2007-2010 masa zebranych odpadów komunalnych była nieznacznie większa od 10 mln ton (największa wartość to 10,08 w 2007 r.).

Zdecydowana większość odpadów komunalnych pochodzi z gospodarstw domowych. W latach 2004-2011 udział zebranych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych wynosił ok. 70%. Przeciętna ich masa w tym okresie wynosiła 6,84 mln ton rocznie. Od roku 2012 zaobserwować można wzrost udziału gospodarstw domowych w wartości ogółem. W 2014 zebrano ok. 8,24 mln ton odpadów komunalnych (najwięcej w analizowanym okresie), co stanowiło ok. 80% wszystkich zebranych odpadów.

Szczegółowe masy zebranych odpadów komunalnych przedstawia tabela 1.

² Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Dz.U. 2013 poz. 21.

³ Bank Danych Lokalnych, Kategoria: Stan i ochrona środowiska, Grupa: Odpady komunalne, Podgrupa: Odpady zebrane w ciągu roku, Ostatnia aktualizacja 10.01.2016.

Tabela 1

Odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych i ogółem w latach 2004-2014

Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Odpady zebrane w ciągu roku: ogółem [mln t]	9,759	9,352	9,877	10,083	10,036	10,053	10,040	9,828	9,581	9,474	10,330
Odpady zebrane w ciągu roku: z gospodarstw domowych [mln t]	6,768	6,493	6,886	7,040	6,879	6,907	6,892	6,844	6,821	7,139	8,240
Udział gospodarstw domowych do wartości ogółem [%]	69,4%	69,4%	69,7%	69,8%	68,5%	68,7%	68,6%	69,6%	71,2%	75,3%	79,8%

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, Kategoria: Stan i ochrona środowiska, Grupa: Odpady komunalne, Podgrupa: Odpady zebrane w ciągu roku, <https://bdl.stat.gov.pl>, 13.09.2016.

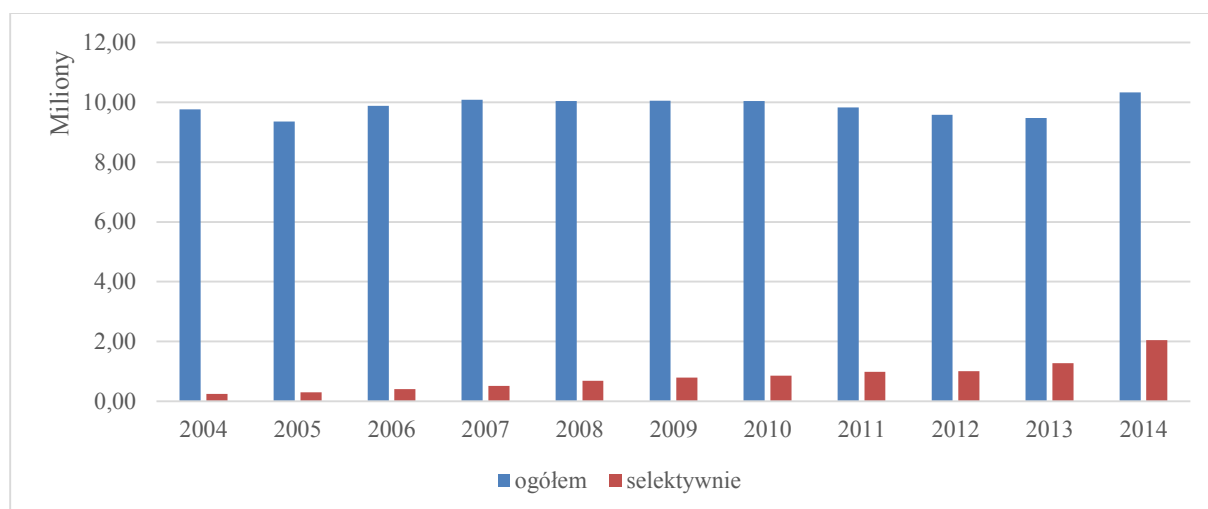
2.2. Selektywna zbiórka odpadów w latach 2004-2014

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013, poz. 21) w art. 3, ust. 1, pkt. 24 określa, czym jest *selektywne zbieranie odpadów* – to zbieranie, w ramach którego dany strumień odpadów, w celu ułatwienia specyficznego przetwarzania, obejmuje jedynie odpady charakteryzujące się takimi samymi właściwościami i takimi samymi cechami⁴.

W analizowanym okresie (2004-2014) zauważyć można, iż rośnie masa odpadów zebranych selektywnie. W 2004 r. zebrano selektywnie około 243,4 tys. ton odpadów, co stanowiło ok. 2,5% ogółu. W 2011 r. zebrano selektywnie łącznie ok. 984,2 tys. ton odpadów, co stanowiło 10% wszystkich zebranych odpadów. Największa wartość w tym okresie przypada na 2014 r., w którym dokonano selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na poziomie 2049,2 tys. ton, co stanowi prawie 20% całości zebranych odpadów komunalnych.

Szczegółową relację odpadów zebranych selektywnie do ogółu przedstawia rysunek 1 i tabela 2.

⁴ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Dz.U. 2013, poz. 21.

Rys. 1. Odpady zebrane selektywnie i ogółem w latach 2004-2014 [t]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, Kategoria: Stan i ochrona środowiska, Grupa: Odpady komunalne, Podgrupa: Odpady zebrane w ciągu roku oraz Podgrupa: Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku, <https://bdl.stat.gov.pl>, 13.09.2016.

Na podstawie wyliczeń z poniższej tabeli (tabela 2) można stwierdzić, że co roku wzrasta masa odpadów zebranych selektywnie. Z wyznaczonego na podstawie danych o odpadach zebranych selektywnie (lata 2004-2014) trendu liniowego oszacować można, że średnioroczny przyrost wynosił ok. 144,3 tys. ton⁵. W latach 2006-2009 i 2011 wartości rocznych przyrostów przewyższały 100 tys. ton. (największe w wymienionym okresie – 2008 r., 170 tys. ton). Szczególnie duże przyrosty odnotowano w roku 2013 (wzrost o 270 tys. ton w stosunku do roku 2012) oraz 2014 (wzrost o 774 tys. ton w stosunku do roku 2013).

Tabela 2

Odpady selektywnie zebrane oraz ich udział do ogółu zebranych w latach 2004-2014

Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Odpady zebrane selektywnie: ogółem [mln t]	0,243	0,295	0,403	0,513	0,682	0,789	0,860	0,984	1,005	1,275	2,049
Różnica pomiędzy rokiem bazowym a poprzednim [mln t]	-	0,052	0,108	0,110	0,170	0,106	0,071	0,124	0,021	0,270	0,774
Udział zebranych selektywnie do ogółu zebranych [%]	2,5%	3,2%	4,1%	5,1%	6,8%	7,8%	8,6%	10,0%	10,5%	13,5%	19,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, Kategoria: Stan i ochrona środowiska, Grupa: Odpady komunalne, Podgrupa: Odpady zebrane w ciągu roku oraz Podgrupa: Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku, <https://bdl.stat.gov.pl>, data pobrania 13.09.2016.

⁵ Współczynnik $R^2 = 0,85$.

W zestawieniu odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych do ogólnej ich masy widać, że w latach 2004-2011 ich udział wynosił poniżej 70%. Zauważalny wzrost odnotowano w 2012 r. – 71,4%. W latach 2013 i 2014 powyżej 80% odpadów zebranych selektywnie pochodziło z gospodarstw domowych.

Szczegółowe zestawienie zawarto w tabeli 3.

Tabela 3

Odpady selektywnie zebrane z gospodarstw domowych i ogółem w latach 2004-2014

Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem [mln t]	0,243	0,295	0,403	0,513	0,682	0,789	0,860	0,984	1,005	1,275	2,049
Z gospodarstw domowych [mln t]	0,166	0,196	0,259	0,345	0,451	0,543	0,597	0,672	0,718	1,028	1,744
Udział gospodarstw domowych do wartości ogółem [%]	68,2%	66,5%	64,3%	67,3%	66,2%	68,8%	69,4%	68,3%	71,4%	80,7%	85,1%

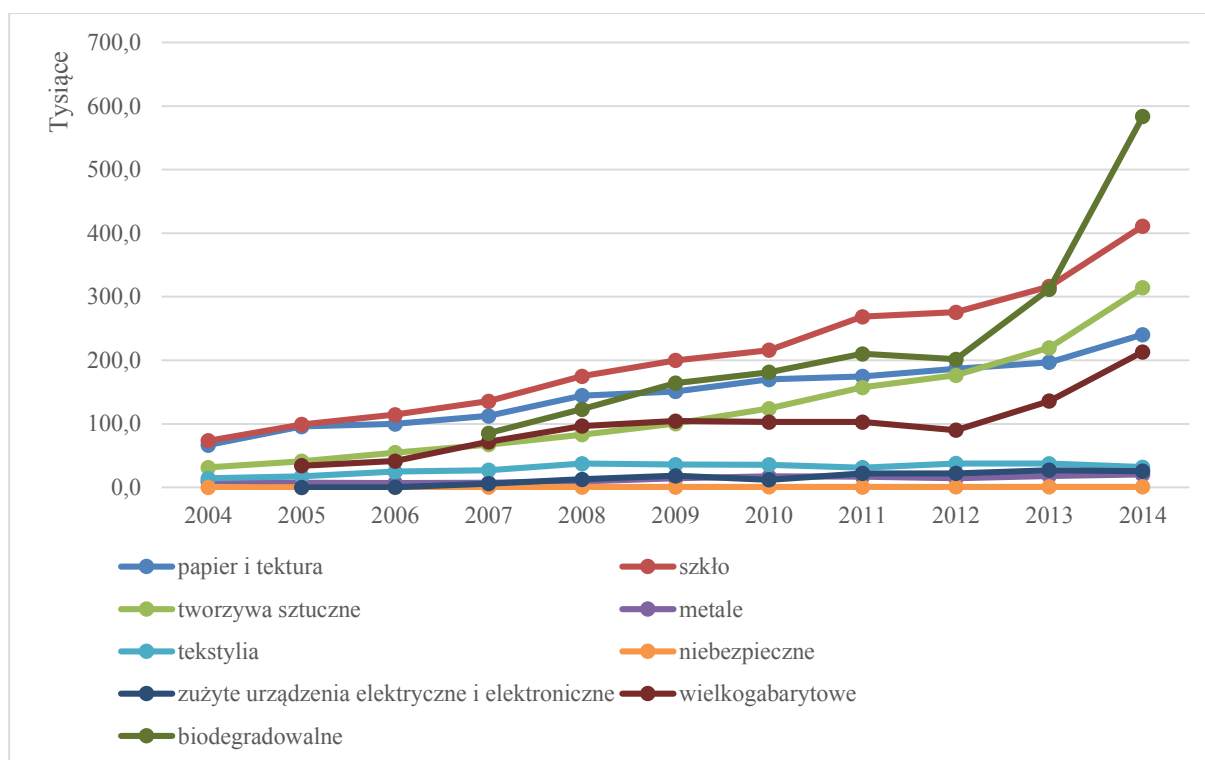
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, Kategoria: Stan i ochrona środowiska, Grupa: Odpady komunalne, Podgrupa: Odpady zebrane w ciągu roku oraz Podgrupa: Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku, <https://bdl.stat.gov.pl>, data pobrania 13.09.2016.

Masa zebranych selektywnie odpadów corocznie rośnie co roku (rys. 2). Zauważyć także można dynamiczny wzrost niektórych odpadów zebranych selektywnie (tj. biodegradowalne, szkło, tworzywa sztuczne, papier i tektura oraz wielkogabarytowe) od 2011 r.

W 2014 r. zebrano ponad 583 tys. ton odpadów biodegradowalnych (wzrost o 57% w porównaniu z 2013 r.). Trend wzrostowy wyraźnie widać w ilości zebranego szkła. W 2004 r. zebrano około 73,4 tys. ton, a w 2014 r. – 411,1 tys. ton. W latach 2004-2014 występował stały wzrost masy zebranych odpadów z tworzyw sztucznych. W 2014 r. zebrano około 314,2 tys. ton odpadów z tworzyw sztucznych (wzrost o 43% w porównaniu z 2013 r.). Podobną charakterystykę wzrostową zauważyć można także w kategorii papier i tektura. W 2014 r. zebrano około 240,5 tys. ton papieru i tektury. Wyraźny wzrost odnotowano w obszarze odpadów wielkogabarytowych. W 2012 r. zebrano ich ok. 90 tys. ton, w 2013 r. – 135,9 tys. ton, a w 2014 r. – 213,1 tys. ton. (wzrost odpowiednio o 51% i 137% w stosunku do roku 2012).

Selektywna zbiórka odpadów tekstylnych była w latach 2008-2013 na podobnym poziomie – 35,7-37,8 tys. ton. W 2014 r. zanotowano tu niewielki spadek. Tendencje wzrostowe zauważyć można także w masie zebranych odpadów metalowych (20,4 tys. ton w 2014 r.) oraz odpadów niebezpiecznych (919 ton w 2014 r.).

Szczegółowe ilości zebranych w latach 2004-2014 odpadów w podziale na kategorie przedstawia rys. 2.

Rys. 2. Kategorie odpadów zebranych selektywnie w latach 2004-2014 [t]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, Kategoria: Stan i ochrona środowiska, Grupa: Odpady komunalne, Podgrupa: Odpady zebrane w ciągu roku oraz Podgrupa: Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku, <https://bdl.stat.gov.pl>, data pobrania 13.09.2016.

Z informacji Urzędu Statystycznego w Lublinie⁶ wynika, iż w 2015 r. w województwie lubelskim recyngowi poddano 66% odpadów selektywnych, a jedynie 10% odpadów zmieszanych. Dodatkowo zastosowano recyng organiczny 22% odpadów selektywnych a 18% zmieszanych. Przetworzenie odpadów poprzez przekształcenie termiczne dotyczyło 25% odpadów zmieszanych, a tylko 5% odpadów zebranych selektywnie. Unieszkodliwianie przez składowanie dotyczy 47% odpadów zmieszanych i jedynie 7% odpadów zebranych selektywnie.

Wskaźniki charakteryzujące kierunki przetwarzania odpadów komunalnych w 2015 r. w województwie lubelskim nie różną się znacznie od wskaźników dotyczących Polski. W Polsce w 2015 r. recyngowi poddano 64% odpadów selektywnych i jedynie 15% odpadów zmieszanych. Unieszkodliwieniu poprzez składowanie poddano 56% odpadów zmieszanych a tylko 7% odpadów selektywnych.

⁶ Popiołek E.: Skuteczność funkcjonowania gospodarki odpadami. Urząd Statystyczny w Lublinie, <http://lublin.stat.gov.pl/files/gfx/lublin/pl/defaultstronaopisowa/1023/1/1/odpady.pdf>, 24.10.2016.

Selektywna zbiórka odpadów daje więc większe możliwości powtórnego wykorzystania pochodzących z odpadów materiałów (recycling) niż z odpadów zmieszanych⁷. Pozyskane tą drogą surowce wtórne charakteryzują się lepszą jakością od materiałów wydzielanych ze strumienia odpadów zmieszanych, w przypadku których na możliwość efektywnego wykorzystania negatywnie wpływa wysoki stopień zawilgocenia, zanieczyszczenia i skażenia bakteriologicznego.

3. Punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych

3.1. Zadania gmin w zakresie selektywnej zbiórki odpadów

Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wskazuje w art. 3, ust. 2, że *gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania*. Wśród wymienionych szczegółowo przypadkach, w punkcie 5 ww. ustępu widnieje zapis, że (gminy) *ustanawiają selektywne zbieranie odpadów komunalnych obejmujące co najmniej następujące frakcje odpadów: papieru, metalu, tworzywa sztucznego, szkła i opakowań wielomateriałowych oraz odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym odpadów opakowaniowych ulegających biodegradacji*. W dalszej części ww. ustawy ustawodawca określił, że *gminy tworzą punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, które zapewniają przyjmowanie co najmniej takich odpadów komunalnych jak: przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady zielone oraz odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne, a także odpadów komunalnych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 4a*.

Gminy zobligowane są do utworzenia stacjonarnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK). Wskazuje na to wyraźnie zapis ustawy w ust. 2b, który mówi, iż *gmina jest obowiązana utworzyć co najmniej jeden stacjonarny punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, samodzielnie lub wspólnie z inną gminą lub gminami*⁸.

Obowiązek selektywnego zbierania odpadów można wywieść z art. 23 ust. 1 *Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach*, który stwierdza, iż *odpady są zbierane w sposób selektywny*⁹. Ponadto, zgodnie z art. 4, ust. 2, pkt 1 *Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach: regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy określa*

⁷ Zob. więcej – kierunki przetwarzania selektywnie zebranych konkretnych odpadów komunalnych, ibidem, s. 15-16.

⁸ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Dz.U. 1996 nr 132, poz. 622.

⁹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Dz.U. 2013 poz. 21.

szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy dotyczące wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości obejmujących prowadzenie selektywnego zbierania i odbierania lub przyjmowania przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych lub zapewnienie przyjmowania w inny sposób co najmniej takich odpadów komunalnych jak: przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady zielone oraz odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne, a także odpadów komunalnych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 4a. Powyższe zapisy uprawniają by mówić, iż selektywna zbiórka odpadów jest obowiązkiem właściciela nieruchomości.

Aby zapewnić wszystkim potencjalnie zainteresowanym osobom możliwość skorzystania z punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, ustawodawca obliguje gminę do publikacji na swojej (należącej do urzędu gminy) stronie internetowej podstawowych informacji dotyczących punktu(ów) selektywnego zbierania odpadów, m.in. nazwę, lokalizację (adres) oraz godziny przyjmowania odpadów (art. 3, ust. 2, pkt. 9, d)¹⁰.

Powodzenie selektywnej zbiórki odpadów zależy głównie od postawy mieszkańców. Wspieraniem są tu odpowiednie działania edukacyjne ze strony różnego rodzaju podmiotów zaangażowanych w proces selektywnej zbiórki. Działania te powinny być uzupełnieniem działalności informacyjnej prowadzonej w związku z ustawowymi zapisami a dotyczącymi selektywnej zbiórki odpadów.

Działania mają przyczynić się do wzrostu ilości przetwarzanych odpadów. Prowadzone są (na przykładzie miasta Lublina) m.in. przez:

- popularyzację wiedzy ekologicznej – działania skierowane w odpowiedni sposób do każdej grupy wiekowej, w szczególności do dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym i osób dorosłych np. z wykorzystaniem Centrum Edukacyjno-Demonstracyjnego (ulożonego na terenie Zakładu Odzysku i Recyklingu KOM-EKO S.A.)¹¹;
- Urząd Miasta Lublina – akcje proekologiczne, kampanie edukacyjno-informacyjne, konkursy dla dzieci¹²;
- firmy świadczące usługi wywozu i zagospodarowania odpadów – np. jak segregować odpady?¹³

Podstawowym narzędziem nakłaniającym do segregacji odpadów jest ustalona wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi dla nieruchomości. Miesięczne wysokości

¹⁰ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Dz.U. 1996 nr 132, poz. 622.

¹¹ Centrum Edukacyjno-Demonstracyjne, <http://kom-eko.lublin.pl/edukacja-ekologiczna/centrum-edukacyjno-demonstracyjne>; Pokazy dla szkół, <http://kom-eko.lublin.pl/edukacja-ekologiczna/pokazy-dla-szkol>, 25.10.2016.

¹² Edukacja ekologiczna, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/edukacja-ekologiczna>, 25.10.2016.

¹³ Jak segregować odpady?, <http://kom-eko.lublin.pl/edukacja-ekologiczna/jak-segregowac-odpady>, 25.10.2016.

opłat określone dla zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej są niższe dla oddawanych odpadów segregowanych niż niesegregowanych¹⁴. Premiowane jest zatem segregowanie odpadów w każdym z wyznaczonych typów gospodarstw domowych. Należy jednak zwrócić uwagę, iż koniecznym wydaje się ze strony samorządów korzystanie z przysługujących im narzędzi kontrolnych, w celu wyeliminowania sytuacji, w których segregacja odpadów przez część mieszkańców pozostaje jedynie w sferze deklaracji składanych z pobudek ekonomicznych.

Dodatkowo należy każdorazowo wskazywać mieszkańcom na korzyści wynikające z segregacji w postaci m.in. znacznie mniejszych ilości składowanych odpadów na rzecz odpadów poddawanych recyklingowi, zmniejszenie energii wykorzystywanej w procesie produkcyjnym, oszczędność miejsca na składowiskach odpadów, zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i wody oraz oszczędność surowców naturalnych (m.in. drzew).

3.2. Punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)

Brak precyzyjnej definicji PSZOK sprawia, że gminy tworzą tego typu punkty, wynikające z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, na terenie utwardzonym, ogrodzonym, odpowiednio oświetlonym i monitorowanym, gdzie zlokalizowane są oznaczone kontenery, w których gromadzone są odpady zebrane selektywnie. Punkty te są odpowiednio przystosowane do dostarczenia przez mieszkańców gminy odpadów (m.in. odpowiedni dojazd, wagi) oraz do odbierania ich.

Punkty PSZOK są odpowiednio oznaczone (m.in. tablice informacyjne, godziny otwarcia, regulamin PSZOK) oraz posiadają niezbędne zaplecze dla pracowników obsługi. W działalności PSZOK-ów istotne jest prowadzenie odpowiedniej dokumentacji (ewidencji) odpadów, które zostały przyjęte. Do działań sprawozdawczych istotne są m.in. rodzaj odpadu i jego masa, data dostarczenia, nieruchomości, z której pochodzą¹⁵.

3.3. Zasady funkcjonowania PSZOK-ów na przykładzie miasta Lublin

W utworzonym w Lublinie punkcie selektywnego zbierania odpadów komunalnych mieszkańcy mogą bez dodatkowych opłat (w ramach już ponoszonej opłaty) dostarczać wybrane odpady. Jak wynika z zapisów ustawy, na stronie internetowej należącej do urzędu gminy opublikowano szereg informacji dotyczących funkcjonowania PSZOK-u, m.in. adres oraz godziny otwarcia w dni robocze oraz soboty. Mieszkańcy mogą samodzielnie dostarczyć jedynie odpady komunalne (pochodzące z gospodarstwa domowego), a te będą przyjęte

¹⁴ Deklaracje i płatności, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/odpady-i-recykling/deklaracje-i-platnosc>, 24.10.2016.

¹⁵ Chojnacka E.: Jak powinien wyglądać „wzorcowy” PSZOK? Przegląd Komunalny, Zeszyt Specjalny, nr 1, „Rozwiązania dla PSZOK”, Abrys Sp. z o.o., styczeń 2015, s. 7.

bezpłatnie¹⁶. Na stronie internetowej znajduje się szczegółowy regulamin¹⁷ PSZOK-u w Lublinie.

Wśród odpadów, które przyjmowane są do PSZOK w Lublinie, można wyróżnić:

- odpady zielone,
- odpady budowlane i rozbiórkowe,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- zużyte opony.

Zarówno na stronie internetowej, jak i w regulaminie zawarto także spis odpadów, które nie zostaną przyjęte do PSZOK. Są to:

- odpady, które zostały zebrane nieselektywnie,
- odpady, które zostały dostarczone nieselektywnie,
- odpady, które nie należą do grupy odpadów komunalnych,
- odpady niebezpieczne,
- odpady zielone, które nie nadają się do kompostowania (ze względu na stan lub skład),
- odpady zużytych opon pochodzących z innych pojazdów niż z tych szczegółowo wymienionych¹⁸.

3.4. Selektywna zbiórka odpadów w gminie Lublin

Gmina Lublin wspomaga także mieszkańców w selektywnej zbiórce odpadów, takich jak:

- przeterminowane leki,
- przeterminowane chemikalia,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- zużyte opony¹⁹.

Przeterminowane leki można wrzucać do specjalnych pojemników zlokalizowanych w 94 aptekach na terenie Lublina²⁰. Zużyte baterie i akumulatory można oddać do specjalnie utworzonego punktu na terenie Lublina. Można je także pozostawić w punktach zbierania elektroodpadów (stałych i mobilnych) lub do kontenerów na odpady niebezpieczne.

¹⁶ Punkty PSZOK, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/odpady-i-recykling/punkty-pszok>, 14.09.2016.

¹⁷ Regulamin Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych prowadzonego przez Lubelskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., http://lublin.eu/download/gfx/lublin/userfiles/_public/mieszkanicy/srodowisko/odpady_i_recykling/pszok/regulamin_pszok_gluska_6.pdf, 14.09.2016.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Selektywna zbiórka odpadów, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/odpady-i-recykling/selektywna-zbiorka-odpadow>, 14.09.2016.

²⁰ Wykaz aptek, w których ustawione są pojemniki na przeterminowane leki, http://lublin.eu/download/gfx/lublin/userfiles/_public/mieszkanicy/srodowisko/odpady_i_recykling/selektywna_zbiorka/wykaz_aptek_w_ktorych_ustawione_sa_pojemniki_na_przeterminowane_leki_2016.pdf, 14.09.2016.

Lokalizacje tych punktów zostały udostępnione na stronie internetowej Urzędu Miasta Lublin²¹.

Do grupy odpadów niebezpiecznych zaliczyć można (oprócz przeterminowanych leków i zużytych baterii i akumulatorów) także żarówki energooszczędne, świetlówki, chemikalia (np. farby, lakiery, kleje itp.) wraz z opakowaniami. Na stronie internetowej UM Lublin zamieszczone są przydatne informacje dotyczące odpadów niebezpiecznych, wskazówki dotyczące ich odbioru oraz lokalizacje pojemników na odpady niebezpieczne²².

4. Wnioski

Analiza danych udostępnionych przez Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Lokalnych) pokazuje, że po niewielkim spadku (lata 2009-2013) w 2014 r. odnotowano wzrost masy zebranych odpadów komunalnych (10,33 mln ton). Około 80 % tych odpadów pochodziło z gospodarstw domowych. Odpady zbierane są także w sposób selektywny. Zauważyć można coroczny wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie. W 2014 r. około 20% odpadów zebrano selektywnie. Znacząca część odpadów zebranych selektywnie pochodzi z gospodarstw domowych (71% w 2012 r., 81% w 2013 r. i 85% w 2014 r.).

Największe ilości odpadów zebranych selektywnie w 2014 r. należały do kategorii: biodegradowalne (583 tys. ton), szkło (411 tys. ton), tworzywa sztuczne (314 tys. ton), papier i tektura (240 tys. ton) oraz wielkogabarytowe (213 tys. ton).

Wzrost ilości zbieranych selektywnie odpadów w roku 2013 i 2014 można zakwalifikować jako widoczną korzyść ze zmian systemowych w gospodarce odpadami. Wśród celów, jakie stawiano przed reformą, znalazło się m.in. prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”²³.

Realizując wytyczne wynikające z obowiązującego prawa oraz wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, gminy organizują na swoim terenie miejsca, w których zbierane są selektywnie odpady komunalne. Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) są odpowiednio oznaczone oraz przygotowane technicznie na potrzeby odbioru od mieszkańców gminy określonych odpadów. Powinny być one łatwo dostępne dla mieszkańców. Wraz z utworzeniem tego typu miejsc prowadzona jest także akcja informacyjna (na stronach internetowych należących do urzędów) m.in. w zakresie lokalizacji oraz godzin

²¹ Baterie i akumulatory, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/odpady-i-recykling/selektywna-zbiorka-odpadow/baterie-i-akumulatory>, 14.09.2016.

²² Odpady niebezpieczne, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/odpady-i-recykling/selektywna-zbiorka-odpadow/odpady-niebezpieczne>, 14.09.2016.

²³ Zob. więcej: Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Projekt z dnia 24 maja 2010 r., https://www.mos.gov.pl/g2/big/2010_05/4071a5cc181d11031d688527aaa9a22b.pdf, 15.09.2016.

otwarcia punktów, przyjmowanych odpadów i informacji dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi. Zarówno treści o charakterze informacyjnym jak i te o charakterze edukacyjnym mogą stanowić znaczące wsparcie w proekologicznym edukowaniu społeczeństwa i wpłynąć na dalszy wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie.

Bibliografia

1. Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, Kategoria: Stan i ochrona środowiska, Grupa: Odpady komunalne, Podgrupa: Odpady zebrane w ciągu roku, <https://bdl.stat.gov.pl>, 13.09.2016.
2. Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, Kategoria: Stan i ochrona środowiska, Grupa: Odpady komunalne, Podgrupa: Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku, <https://bdl.stat.gov.pl>, 13.09.2016.
3. Baterie i akumulatory, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/odpady-i-recykling/selektywna-zbiorka-odpadow/baterie-i-akumulatory>, 14.09.2016.
4. Centrum Edukacyjno-Demonstracyjne, <http://kom-eko.lublin.pl/edukacja-ekologiczna/centrum-edukacyjno-demonstracyjne>, 25.10.2016.
5. Chojnacka E.: Jak powinien wyglądać „wzorcowy” PSZOK? Przegląd Komunalny, Zeszyt Specjalny, nr 1, „Rozwiązania dla PSZOK”, Abrys Sp. z o.o., styczeń 2015.
6. Deklaracje i płatności, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/odpady-i-recykling/deklaracje-i-platnosci>, data pobrania 24.10.2016.
7. Edukacja ekologiczna, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/edukacja-ekologiczna>, 25.10.2016.
8. Jak segregować odpady?, <http://kom-eko.lublin.pl/edukacja-ekologiczna/jak-segregowac-odpady>, 25.10.2016.
9. Kozłowska B., Pietrzyk D.: Punkty selektywnej zbiórki odpadów. Przegląd Komunalny, Zeszyt Specjalny, nr 1, „Rozwiązania dla PSZOK”, Abrys Sp. z o.o., styczeń 2015.
10. Odpady niebezpieczne, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/odpady-i-recykling/selektywna-zbiorka-odpadow/odpady-niebezpieczne>, data pobrania 14.09.2016.
11. Pokazy dla szkół, <http://kom-eko.lublin.pl/edukacja-ekologiczna/pokazy-dla-szkol>, 25.10.2016.
12. Popiołek E.: Skuteczność funkcjonowania gospodarki odpadami, Urząd Statystyczny w Lublinie, <http://lublin.stat.gov.pl/files/gfx/lublin/pl/defaultstronaopisowa/1023/1/1/odpady.pdf>, 24.10.2016.
13. Punkty PSZOK, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/odpady-i-recykling/punkty-pszok>, 14.09.2016.

14. Regulamin Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych prowadzonego przez Lubelskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., http://lublin.eu/download/gfx/lublin/userfiles/_public/mieszkanicy/srodowisko/odpady_i_recykling/pszok/regulamin_pszok_gluska_6.pdf, 14.09.2016.
15. Selektywna zbiórka odpadów, <http://lublin.eu/mieszkanicy/srodowisko/odpady-i-recykling/selektywna-zbiorka-odpadow>, 14.09.2016.
16. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Dz.U. 1996 nr 132, poz. 622.
17. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Dz.U. 2013, poz. 21.
18. Wykaz aptek, w których ustawione są pojemniki na przeterminowane leki, http://lublin.eu/download/gfx/lublin/userfiles/_public/mieszkanicy/srodowisko/odpady_i_recykling/selektywna_zbiorka/wykaz_aptek_w_ktorych_ustawione_sa_pojemniki_na_przeterminowane_leki_2016.pdf, 14.09.2016.
19. Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Projekt z dnia 24 maja 2010 r., https://www.mos.gov.pl/g2/big/2010_05/4071a5cc181d11031d688527aaa9a22b.pdf, 15.09.2016.